

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

BAYRAM KANGAL BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2022/95525
Karar Tarihi : 11/3/2026

Başkan y. : Recai AKYEL
Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
İrfan FİDAN
Muhterem İNCE
Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN
Başvurucu : Bayram KANGAL
Vekili : Av. Sedat GÖR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, haksız gözaltı ve tutukluluktan kaynaklanan zararların tazmin edilmesi talebiyle açılan davada hükmedilen miktarın yetersiz olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, birden fazla kişi ile kendisini tanınmayacak hâle koyarak yağma suçundan yargılandığı davada 29/8/2017 tarihinde gözaltına alınmış; 30/8/2017 tarihinde tutuklanmış, 8/6/2018 tarihinde tahliye edilmiştir.

3. Yargılama sonucunda başvurunun beraatine karar verilmiş, beraat kararı 19/12/2019 tarihinde kesinleşmiştir.

4. Başvurucu, beraat kararı kesinleştikten sonra haksız gözaltı ve tutuklama tedbiri nedeniyle 5.000 TL maddi ve 20.000 TL manevi tazminat istemiyle dava açmıştır.

5. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 3/12/2020 tarihinde Giresun Denetimli Serbestlik Müdürlüğünden başvurunun tazminatı konu yaptığı gözaltında ve tutuklulukta geçirilen sürelerin başka bir suçtan dolayı alınan cezadan mahsup edilip edilmediği, edilmiş ise ne kadarlık kısmının mahsup edildiğinin bildirilmesini talep etmiştir. Giresun Denetimli Serbestlik Müdürlüğü 3/2/2021 tarihli cevabında başvurunun gözaltında kaldığı 1 gün süre ile 30/8/2017-8/6/2018 tarihleri arasında tutuklu kaldığı sürenin Giresun 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2017/234 , K.2018/108 sayılı ilamıyla verilen 2 yıl hapis cezasından mahsup edildiğini bildirmiştir. Söz konusu bildirim yazısı ekine 2. Ağır Ceza Mahkemesinin

başvurucu hakkında düzenlediği mahsup kararı ile Giresun Cumhuriyet Başsavcılığının başvuru hakkında düzenlediği, gözaltı ve tutuklulukta geçirilen sürelerin tamamının mahsup edildiğini gösterir 29/7/2019 tarihli müddetnameyi eklemiştir. Kararda ayrıca 2 yıl hapis cezasının infazının yapıldığı da belirtilmiştir.

6. Mahkeme 13/4/2021 tarihli kararıyla başvurunun talebini kabul ederek 5.000 TL maddi, 15.000 TL manevi tazminatın ödenmesine karar vermiştir. Kararda, başvurunun gözaltında kaldığı 1 gün süre ile 30/8/2017-8/6/2018 tarihleri arasında tutuklu kaldığı sürenin Giresun 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 19/7/2019 tarihli ve E.2017/234, K.2018/108 sayılı ek kararlar başka bir cezadan mahsup edildiği ancak bu hususun hükmün kurulmasından sonra gerekçeli kararın yazılması aşamasında fark edildiği belirtilmiştir.

7. Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 25/5/2021 tarihinde Cumhuriyet savcısı ve Maliye Hazinesinin talebi üzerine yaptığı istinaf incelemesinde, gerekçeli kararın yazım aşamasında Giresun 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2017/234, K.2018/108 sayılı dosyasında gözaltı ve tutukluluk süresine ilişkin mahsup kararı bulunduğu farkına varıldığının anlaşılması karşısında mahsup durumu tazminata engel oluşturmakla birlikte haklarında mahsup işlemi yapılmayan kişiler ile tutukluluğu veya haksız hükümlülük süresi başka mahkûmiyetinden mahsup edilenler arasındaki dengenin sağlanması amacıyla hükmün bozulmasına karar vermiştir.

8. Bozma sonrası 22/2/2022 tarihinde Mahkeme, başvurunun tazminat talebini kısmen kabul etmiştir. Mahkeme, başvurunun toplamda 9 ay 10 gün haksız koruma tedbiri nedeniyle hürriyetinden yoksun kaldığı sürenin Giresun 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2017/234 ve K.2018/108 sayılı dosyasındaki ek kararıyla bu dosyadan aldığı cezadan mahsup edildiğini tespit edip Yargıtay 12. Ceza Dairesinin benzer olaylardaki E.2021/3518, K.2021/9026 ve E.2019/13993, K.2021/1261 sayılı kararlarına atıfta bulunarak 1.000 TL maddi, 500 TL manevi tazminatın başvurunun gözaltına alındığı 29/8/2017 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte Maliye Hazinesinden alınıp başvurucuya verilmesine hükmetmiştir.

9. Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 19/9/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olmak üzere karar vermiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 26/9/2022 tarihinde öğrenmiş; 25/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; tutuklama tedbiri sonucunda belirlenen tazminat miktarının çok düşük olması nedeniyle mülkiyet hakkının, ne kadar mahsup edildiğinin belirtilmemesi sebebiyle gerekçeli karar hakkının, benzer durumda olan kişiye daha yüksek tazminat verilmesi sebebiyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Başvurucunun şikâyetlerinin özünün 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında açılan tazminat davasında hükmedilen miktarın yetersizliğine ilişkin olduğu görülmüştür. Dolayısıyla başvurunun bir bütün hâlinde Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü ve dokuzuncu fıkraları kapsamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı bağlamında incelenmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi *Gülseren Çıtak* ([GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023) kararıyla haklarında kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı verilenlerin 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunu tükettikten sonra yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmadığı ve ödenen tazminatın yetersiz olduğu iddiasıyla yaptıkları bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketilmiş kabul edilebilmesi için yalnızca 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında bir tazminat davasının açılmasının yeterli olacağı sonucuna varmıştır. Zira bu hükümle yakalama, gözaltı ve tutuklamanın daha sonra verilen kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararıyla hukuka aykırı hâle geldiğinin kabul edildiği, dolayısıyla 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açılan tazminat davalarının Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında olduğunu değerlendirmiştir (*Gülseren Çıtak*, §§ 36-39).

15. Somut başvuruda da Mahkeme tarafından ihlal tespiti yapıldığından, bir miktar maddi ve manevi tazminata hükmedildiğinden başvuruda yapılacak inceleme tazminat miktarlarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır. Bu kapsamda Mahkeme, tazminata hükmederken başvurucunun gözaltında ve tutuklulukta geçirdiği sürenin başka bir cezasından mahsup edildiğini gözönünde bulundurarak ve mahsubun tazminata engel teşkil etmeyeceğini kabul ederek başvurucuya 1.000 TL maddi, 500 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

16. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında yeterli tazminin mutlaka parasal tazminat anlamına gelmeyeceği, bunun başka şekillerde de mümkün olabileceği ve bu tazminin yeterliliğinin her davanın özel koşullarına göre değerlendirileceği ihtimalinin gözardı edilmemesi gerekir. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasına göre kişilerin uğradıkları zararlar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre devlet tarafından ödenecektir. Bu çerçevede mahsup kurumunun tazminat hukukunun genel prensipleri içinde değerlendirilip değerlendirilmeyeceği belirlenmelidir.

17. Mahsup, bir hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve kişi hürriyetini sınırlama sonucu doğuran hâller sebebiyle geçirilmiş sürelerin hapis cezasından indirilmesidir. Bir suç nedeniyle de olsa henüz hakkında mahkûmiyet hükmü bulunmayan bir kimsenin hürriyetinden mahrum edilmek suretiyle ortaya çıkan haksızlığı telafi etmek amacıyla mahsup müessesesine başvurulmaktadır. Özgürlükten yoksun kalınan sürelerin mahkûmiyetten indirilmesiyle bu haksızlık giderilmektedir. Mahsup kurumu, adalet ve hakkaniyet duygusunun gereği olarak özgürlüğü kısıtlanmış bir kişi bakımından denkleştirme görevi görmektedir (*Burhan Yaz (3)* [GK], B. No: 2021/7919, 29/5/2024, § 41).

18. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hak ve hürriyetin ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırdığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Özgürlük

kısıtlamasında geçmiş zamanın fiziki olarak iadesi imkânsızdır. Ancak mahsup, haksız yere kısıtlanan sürenin kişinin zorunlu olarak çekeceği ceza süresinden düşülmesi suretiyle özgürlüğün zamansal olarak fiilen geri verilmesine imkân tanımaktadır.

19. Haksız yere özgürlükten yoksun bırakıldığı süre, kişinin mahkûmiyetinden indirilerek fiilî erken tahliye imkânı yaratılmaktadır. Bu fiilî özgürlük kazanımı, parasal tazminat talebine göre somut bir hukuki sonuç doğurmaktadır. Mahsup kurumunun bu denkleştirici işlevi gözönünde bulundurulduğunda kişinin daha önce gözaltında ve tutuklulukta geçirdiği sürelerin hapis cezasından indirilmesi tazminat hukukunun genel prensipleri çerçevesinde bir tazmin olarak görülebilir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de mahsup kararı ile açıkça kişi hürriyeti hakkının ihlali için tazmin sağlamak amaçlanmışsa ve bunun ilgili kişinin çektiği ceza üzerinde ölçülebilir bir etkisi olmuşsa mahsubun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5. maddesi anlamında tazmin teşkil edebileceğine karar vermiştir (*Porchet/İsviçre*, B. No: 36391/16, 8/10/2019, §§ 18-25). Bu kapsamda mahsup işlemiyle açıkça söz konusu ihlal için tazmin sağlamak amaçlanmışsa ve bunun ilgili kişinin çektiği ceza üzerinde ölçülebilir ve orantılı bir etkisi olmuşsa mahsubun Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında tazmin teşkil edebileceği sonucuna varılmıştır (*Ahmet Kasım Özkan* [1. B.], B. No: 2022/73511, 28/11/2024, § 34).

20. Başvurucunun şikâyetine konu olayda koruma tedbirleri uygulanan suçtan dolayı beraat kararı verilmesiyle, uygulanan gözaltı işleminin haksız olduğu mahkemelerce de kabul edilmiştir. Gözaltı ve tutukluluk süresinin başvurucunun mahkûmiyet hükmünden mahsup edilmesi kanun gereği otomatik bir uygulama olsa da tazminat davası kapsamında bu işlem kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik haksız müdahaleyi telafi etme amacıyla gözönünde bulundurulmuştur. Buna bağlı olarak haksız gözaltı ve tutukluluk süresinin başvurucunun cezasından indirilmesi infaz süresini doğrudan kısaltmak suretiyle ölçülebilir ve somut bir hukuki etki yaratmıştır. Mahkeme, mevcut davada mahsup işleminin tazminat talebini ortadan kaldırmayacağını açıkça belirterek başvurucu lehine tazminata da hükmetmiştir. Mahsup işlemi ile hükmedilen tazminat miktarının birlikte nazara alınması neticesinde başvurucuya sağlanan bu telifinin uygun, yeterli ve hukuka aykırılığı giderecek nitelikte bir tazmin teşkil ettiği kanaatine ulaşılmıştır. Sonuç olarak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden açık ve görünür bir ihlalin bulunmadığı değerlendirilmiştir.

21. Diğer taraftan başvurucu, gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği sürelerin ne kadarının mahsup edildiğinin kararda yer almadığını şikâyet etmiş ise de Mahkeme dosyası içinde yer alan Giresun Denetimli Serbestlik Müdürlüğünün 3/2/2021 tarihli yazısında ve ekindeki müddetnamede bu sürelerin tamamının mahsup edildiği ve 2 yıllık hapis cezasının infazının tamamlandığını bildirmiştir. Mahkeme de bu bilgiye istinaden mahsup işleminin yapıldığını belirtmiştir. Dolayısıyla mahkeme kararından şikâyete konu sürelerin tamamının mahsup edildiği anlaşılmaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.